

je obiskal v nedeljo dne 16. junija silen potres, ki je zahteval obilne človeške žrtve in povzročil strašno opustošenje. Pred potresom je začel bruhati ognjenik Homa koma gatake. Potres je popolnoma razdejal tri v bližini vulkana ležeče kraje. Istočasno je potres močno razsajal po severnem delu Nove Zelandije, kjer so občutno poškodovana štiri mesta.

Poizvedba. Meseca junija je izginila svojim starišem 15letna hčerka z imenom Rozalija Trafela, ki se pa izdaja baje za Rožo Vindiš. Ona ima svetle lase, ki pa si jih je dala baje že na »bubi« postriči, in je za svojo starost močno razvita ter navadno oblečena. Ker je bilo dosedaj orožniško in policijsko zasledovanje brezuspešno, prosim, da se mi blagovoli naznaniti, če kdo kaj ve o dekletu. — Anton Šeruga, kmet v Lubstavi, pošta Št. Vid pri Ptuj.

Koledarčkov Kmečke zveze za leto 1929 ima prodajalna sv. Cirila v Mariboru, Aleksandrova cesta 6, še večje število na razpolago. Prodaja jih za polovično ceno 5 Din. Porabite ugodno priliko!

Šolska upisovanja.

Sprejem dijakov v kn.-šk. dijaško semenišče za šolsko leto 1929-30. V dijaško semenišče se sprejmejo zdravi, dobro vzgojeni dijaki, ki so vsaj z dobrim uspehom dovršili kak gimnazijski razred ali osnovno šolo in ki imajo namen, po dovršeni gimnaziji posvetiti se duhovskemu stanu. Vpoštevajo se le prošnjiki, ki so zakonski sinovi vzornih krščanskih staršev. Prošnje za sprejem se morajo vložiti do 31. julija potem pristojnih župnih uradov na škofijski ordinarij v Mariboru. Priložiti se mora krstni list, zadnje šolsko spričevalo, ubožni list in zdravniško spričevalo. Višina letnega prispevka se bo določila za vsakega gojenca posebej z ozirom na premoženjske razmere staršev. Vsi prošnjiki se morajo v času od 24. do 31. julija osebno predstaviti ravnateljstvu zavoda. — Ravnateljstvo.

Drž. meščanska šola v Ptuj. Vpisovanje učencev v prvi razred se vrši dne 29. in 30. junija in dne 1. julija t. l. v 2. razredu meščanske šole. Vpisovanje dosedanjih učencev zavoda v 2., 3. in 4. razred se vrši iste dni v 4. razredu zavoda.

Meščanska šola v Slovenski Bistrici. Vpisovanje v 1. razred bo dne 29. in 30. junija od 8. do 12. ure dopoldne. Za vpis je potrebno izpričevalo o uspešno dovršenem 4. šolskem letu in krstni list. Pri vpisu je plačati 20 Din za fond za zdravstveno zaščito učencev. Kdor se izkaže s potrdilom davčne uprave, da njegovi starši ne plačajo 30 Din neposrednih davkov, je tega prispevka oproščen. Ista dneva bo tudi vpisovanje v višje razrede.

*

Rimski grobovi v Slov. gor.

Lansko leto spomlad smo poročali v našem listu, da so odkrili pri Št. Lenartu v Slov. goricah rimski grob, kojega vsebino so prenesli v mariborski muzej.

V četrtek dne 20. junija se je vršil pregled mesta, kjer je bil lani odkrit rimski grob in se je ugotovilo sledeče:

Nekoliko pred Št. Lenartom se odcepi okrajna cesta, ki pelje skozi Črni les, vas Lormanje, proti Št. Rupertu v Ptuj. Dobrih pet minut iz vasi Lormanje je stal še lani skoro tik ob omenje-

ni okrajni cesti hrastov gozdiček, ki je bil last občine Šetarjeva-Radehova. Ker so bili hrasti že debeli ter dozoreli, jih je pustila občina lansko spomlad podreti. Na vrhu grička je stalo najbolj ukoreninjeno drevo. Ko se je izpodkopano podrlo, so zapazili, da je pod njim grob.

Kaj so našli v grobu?

Grob je bil le nekoliko pod ilovnato zemljo in v četverokotu obdan od močnih kamenitih plošč in istotako pokrit s ploščo. Na dnu četverokota je bilo kamenito korito in v njem lončene posode s pepelom in ostanke kosti rajnih, lončene leščerhe, steklenica z vinom in rimski novc. Tako zgleda približno vsak starorimski grob. Rimljani pagani so rajne sežigali in bogatejši so shranjevali njih pepel. V grobnico položen denar je bil za prevoznika iz tega in na drugi svet in istotako vino — znak potrebe posmrtnega okrepčila. V grobu je še bila bronasta zapestnica in zaponka.

Omenjena grobnica je bila last kake bogatejše rimske družine in so v njej shranjevali pepelnate ostanke od več umrlih članov družine.

Pregled najdišča.

Pregled znamenitega najdišča 20. junija je pokazal, da omenjeni grob ni sam, ampak da sta pod njim še 2 precej znatni grobišči, ki ju bo pustilo mariborsko Muzejsko društvo odkriti na jesen letošnjega leta, ko je lažje dobiti delavce in ne bo več tako pekoča vročina. Izkopine iz še neodkritih grobišč obetajo velike zanimivosti.

Krog večjih grobnic so shranjevali siromašnejši ljudje ostanke svojcev v glinastih posodah, kojih razbiti ostanke so raztreseni krog glavnih grobov.

Omenjeni grobi so ostali skozi tisočletja nedotaknjeni, ker jih je čuval hrastov gozd. Desno in levo od gozdiča so polja, že obdelana bogzna koliko sto let in radi tega tamkaj danes ni znakov o starorimskih grobih, ki so pa gotovo bili tudi tamkaj.

Koj nad vasjo Lormanje je takozvani Črni les — smrekov gozd, v katerem je več gričkov, ki kažejo, da se skrivajo pod zemljo stara grobišča.

Znamenitost Črnega lesa.

Črni les pri Št. Lenartu je znan našim čitateljem iz dr. Ilaunikove povesti »Črni križ pri Hrastovcu«. V gozdu je še danes parcela, ki je zaznamovana v mapi z imenom »Ptičnica«. Vse sosedne parcele so kmetska last, samo Ptičnica še spada danes pod graščino Hrastovec.

Parcela je okrogla, ima v premeru kakih 40 m in je krog in krog obdana od še danes dobrovidnega okopa. Okop je znak, da je bil ta prostor pred stoletji ograjen in so v njem gojili hrastovski graščaki razne ptice za lov kakor: sokole, sove itd.

Kakor šentlenarška okolica so glade starih grobov znameniti vsi kraji med Gornjo Radgono in Št. Lenartom. — Starorimski grobovi po Slovenskih goricah so po večini iz 2. in 3. stoletja po Kristusu.

Skrivnosti grobov starih kraljev.

Mesto Ur v Mezopotamiji je znano iz sv. pisma, ki pravi, da se je izselil oče Abraham iz tega mesta. Angleži so začeli iskati to mesto, ga izkopali in objavili znamenitosti izkopin. Izkopavanja so pričeli leta 1918 in še danes niso gotovi. Izpod ruševin so rešili oni del starodavnega mesta Ur, (ki je ležalo 100 km od izliva reke Eufkrat v morje), kjer so bila pozidana svetišča (templji).

V zimi 1927-28 so zadeli pri izkopavanju na tri podzemeljska grobišča, ki so pozidana eno vrh drugega. En grob so že odprli veliko prej in so ga našli Angleži izropanega. Pod tem grobom so zgoraj omenjene zime našli na zidano grobišče, v katerem so odkrili vsakojake darove za bogove, dragocene kamne, kovinaste dragocene predmete, kosti od ljudi in živali. To je bil grob kralja Mes-Kalam-Dug. Takoj poleg le nekoliko globeje je zidina, v kateri je počivala kraljica, ki je umrla ne koliko pozneje kot njeni soprog. Kralji čine kosti so počivale na lesenem nosalu, poleg nog so koščeni ostanke služabnic, ki so jej morale po tedajnem običaju slediti v smrt. Še danes je videti, kako so se držali prsti teh nesrečnih žrtev, ki so bile umorjene pred 5 tisoč leti, strun lepo okrašenih harf. Prostor krog kraljevega groba je napolnjen z okostenjaki ljudi in živali, ki so spremile kraljevega mogočnjaka v smrt. Pred vsem so ohranjeni okostnjaki 6 mož straže. Razbite lobanje so še danes pokrite s čeladami iz bakra, preko prs so imeli položene sulice. Ob koncu grobišča sta dva štirikolesna voza. V vsak voz so bili upreženi 3 biki, o tem pričajo okostja. Biki so bili opremljeni s srebrnimi obroči v nosu in s srebrnimi obroči krog vratu, vajeti so bile posute s srebrnimi ploščicami. Poleg živine so raztepane kosti hlapcev in na kozlih voz so skeleti kočijažev. Videti je še okostja od več nego 50 moških s kratkimi meči in od žensk z nakitom, ki so bile v kraljevem haremu. Iz ohranjenih okraskov ženskih okostij se da sklepati, da so morale biti žrtve iz plemenitega rodu. Občudovanja vredni so okrasni, ki so dičili lase in čelo kraljice.

V grobnicah so še našli dva spomenika dvema bikoma. Ena bikova glava je iz bakra, druga iz zlata. V kraljevi grobnici je 61 cm dolgi srebrni model čolna, ki je za las podoben čolnom, kakršni so še danes v rabi na reki Eufkrat. Čoln v kraljevem grobu je dokaz, da so verovali v starodavnih časih: med tem in drugim svetom loči človeštvo ogromna reka.

Znamenita za zgodovino stavb so vrata, ki so vodila v grob kraljice. Okroga oblika dokazuje, da je bil znan že več tisočletij pred Kr. obok iz žgane opeke in celo obokanje stropa.

Najdena ženska lepoticja dokazuje, da je bil ženski spol gizdav tedaj ravno tako kakor je danes. Ženske so rabile razne dišave, prstane, gladila za nohte, umetno napravljene lase itd.

Vsi v teh grobiščih najdeni dragoceni

ni in naravni predmeti pričajo o visoki kulturi Abrahamovega mesta Ur ob reki Eufkrat.

Pri pogledu na visoko kulturo in teh niko tedajšnjih časov se ne moremo odreči groze pri misli: na kako krvav ter divjaški način so častili svoje malike tedajni narodi. Vsa bogoslužja so bila združena s človeškimi žrtvami. Uboga kraljeva služinčad je morala za prazno vernim trinogom celo v grobi! Ni čuda, da je pri pogledu na divjaško-krvavo bogočastje oče Abraham zapustil bogati Ur in se izselil.

*

Čudeži stare tehnike.

V današnjih časih zračnega prometa, radija itd. ne smemo pozabiti, da so dosegli in dovršili že v starodavnih časih prava čudeža, ki se nam zdijo danes nerazumljiva, ako upoštevamo, da so bila napravljena z najbolj enostavnimi pripomočki.

Vzamimo n. pr. rudarstvo v starih časih. Iz dobe Rimljanov in Kartažanov imamo bakrene rudnike. Tedajni rudarji sužnji so morali nad bakreno rudo ležati plasti ila, kamenja ter zemlje odstraniti z rokami. Sploh so delali v rudnikih le s kladivi, zagozdami, s kostmi in rogovjem od živali. Je neverjetno in vendar so izdolbili že tedaj z najbolj priprostim orodjem globoke hodnike v skalovja. Ugotovili so po značkih zagozde, da so prodrli tekom 24 ur v primeroma mehak kamen le 1 cm globoko. V rudniku v Španiji so našli 200 m globoko pod zemljo bakreno ploščo z napisom. Koliko sužnjev rudarjev se je trudilo in dalo zelo življenje, predno so se prikopali in privrtači 200 m globoko!

Kako zelo bogati so bili stari časi na zlatu! Starogrški zgodovinar Herodot poroča o neizmernem zlatem bogastvu starega Egipta. V starem Egiptu so uklepali odlične ujetnike v zlate verige. Za časa egipčanskega faraona Ramzesa II. (1300—1230 pred Kristusom) so dobivali iz nubijskih zlatih rudnikov na leto čistega zlata za 416 milijonov dinarjev.

Zelo visoko razvito železno industrijo so izsledili v Indiji 2500 let pred Kr. V Indiji so našli neverjetno velike kovaške izdelke, katerim se čudimo danes v dobi parnih in električnih kladiv. Največji spomin na staroindijsko kovaško umetnost je steber v bližini mesta Delhi. Steber je težak 17 tisoč kg in je iz enega kosa najbolj čistega železa. Visok je 7 m nad zemljo in se nikjer ne pozna, da bi bil zvarjen iz več delov. Iz napisa, ki je utisnjen v železno znamenitost, čitamo, da je bil izgotovljen ter postavljen v 9. stoletju pred Kr.

Ko je priromala v Rim prvič tkana svila, so razpletli tkanine, razcepili posamezne niti, da so tako razmnožili dragocenost. Najfinejše nitke so še le zopet novo tkali. To je dokaz za dragocenost svile v starorimskih časih. 1 kg škrlataste svile je stal tedaj 53.625 Din.

Veliko ulogo v starih časih je igralo barvilo: škrlat (purpur), katerega so pridobivali iz škrlatastega polža. Današnji poizkusi so dokazali, da je dalo

12 tisoč komadov omenjenega polža le komaj 1.5 grama čistega škrlata. V starih časih je bil vreden 1 kg škrlata 520 do 620 tisoč Din. Škrlatne tvornice so morale gojiti neizmerne množine škrlatastih polžov. Na obmorski obali pri mestu Saida (Sidon) v Palestini pokrivajo še danes ostanki škrlatastega polža zemljo več metrov visoko, 25 m na široko in več 100 m na dolgo. V starem Sidonu je bila barvarna za škrlat.

V stari Mezopotamiji (med veletokoma Eufkrat in Tigris) so bile v starodavnih časih v navadi stavbe, ki so se dvigale v nekakih stopnicah (terasah) v višino. Kako ogoromna dela so bila potrebna, da so bile te stavbe dovršene, je razvidno iz računov, ki so danes odelodanjeni in se nanašajo na mezopotamski dve stavbi pri Kujundšik hribu. Ena zgradba obsega 6¹/₂ milijona, druga 14¹/₂ milijona ton zemlje. Da so dogotovili prvo stavbo, je bilo potrebno 1000 delavcev skozi 54 let, za dozidavo druge ravno toliko delavnih moči skozi 120 let. Ni verjetno, da bi bili za zidavo porabili toliko časa. Vzemimo 10 let za vsakega velikana, potem dobimo za eno pozidavo 5400, za drugo 12 tisoč delavcev na 10 let.

Po poročilu starogrškega zgodovinarja Herodota je bilo pri zidavi staroegiptovske Keopsove piramide zaposlenih 20 let 100 tisoč delavcev. Ti so 2.300.000 kamenitih kosov polagali v 210 plasteh eno na drugo. — Takozvana sfiga pri piramidah pri vasi Gizeh je izklesana iz enega kamenitega kosa in visoka 23 m, dolga 57 m. Kako ogromen je šel moral biti kamen, iz katerega so izklesali sfigo!

Občudovanja vredna je stara gradba mostov. V zgodovini najstarejši most je spajal oba dela starega mesta Babilon preko veletoka Eufkrat. Most je pozidal iz sv. pisma znani kralj Nebukadnezar. Na kraju, kjer je bil most, je reka široka 900 m ter so morali pozidati v vodo 100 kamenitih stebrov. Temelejev za posamezne stebre niso mogli zgraditi drugače, kakor da so reko za dobo dela prestavili v drugo strugo.

Tehnika glede gradbe ladij se nikakor ne da v starih časih primerjati z današnjo. Vsekakor so se povzpeli v zgodovinsko najstarejših časih tudi na tem polju zelo visoko. Vlada Hiero iz Sirakuze (na današnjem italijanskem otoku Sicilija) je zgradil ladjo »Aleksandrijo« s tremi jambori. Nosila je 4200 današnjih ton tovara. Bilo je na njej 60 sob in dvoran, kuhinja, vrt, telovadnica, knjižnica in kopalnica. V 40 vrstah ena nad drugo je sedelo 2000 veslačev, ki so gnali s pomočjo vesel ladjo po morski gladini.

Iz naštetih vzgledov je razvidno, kako visoko se je povzpnil človeški razum v zgodovinsko najstarejših časih, da nam je zapustil še danes vsega občudovanja vredne izkopine in skozi tisoč in tisočletja dobro ohranjene — ogromne znake stare kulture!

Kdor hoče dobro obutev, si kupi Karo čevlje v Mariboru, Koroška cesta šte. 19. 559

Nekaj o molih.

Pri molih, ki uničujejo naše obleke, preproge itd., je ta težava, da pride na eno samico po 100 samcev. Majhni metuljčki, ki frčijo v nočeh po sobah, in katere lovimo in uničujemo z rokami, to so samci. Lov na samce je čisto brez pomena, ker že zadostuje samo eden samec, da molova nadležnost ne izumre.

Samica ima majhne ter nerodne peruti, katerih se ne poslužuje, ampak le leno lazi in se skriva po kotih stanovanj. Ako se dvigne kvišku s pomočjo peruti, je polet komaj visok 1 m. Truplo samice je precej dolgo in napolnjeno s tisoči in tisoči jajčec, katere leže v razpoke v tleh ali na druga skrta mesta. Jajčeca so tako neznatna, da jih je nemogoče izslediti s prostim očesom. Iz jajčec se izležejo gosenci, ki so tako majhne, da jih lahko prenaša velen iz enega stanovanja v drugo. Razvoj in življenje mola sta bila ugotovljena šele v novjšem času od naravoslovca dr. Tičaka. Še le ta je ugotovil: kako in proti komu se nam je bojevati, ako hočemo iztrebiti iz stanovanja mole.

Boj proti molu se mora usmeriti proti molji gosenci. Molje gosence so najbolj požrešni mrčes, kar ga poznamo!

Vrste molov in moljih gosencov so različne in mnogovrstne. To lahko opazujemo sami. Najdemo čisto majhne molove metuljčke, pa tudi prave metulje. Vsaka vrsta mola ljubi drugo vrsto sukna. Gosenci ene vrste molov grajo le na volno. Volno uničijo, bodisi da jo izsledijo v obleki, preprogi in nogavicah. Imamo tkanine, ki so iz bombaževine in volne. Volnina molja gosenci bo izžrla le pravo volno in pustila bombaževino. Druge molje gosence se zajedo le v kožuho, zopet druge le v perje. So celo take, ki žro slikarske čopiče, ki so iz ščetin ali iz dlake.

Kmetovalcu je poleg volnenega mola dobro znan nenasiitljivi žitni mol.

Skrivnost narave pa je: kako razločijo in najdejo razne vrste molov volno, perje, kožuho, žitno zrno itd.

Ko se izvalijo molje gosenci iz jajčec, poteni se zajedajo v zgoraj omenjene predmete ter žro in žro, dokler se ne odebelijo in dosežejo precejšnjo velikost.

Ako hočemo mole iztrebiti, moramo moljim gosencem pregnati apetit po suknu, perju, kožuho, žitno zrno itd. Gosenci moramo zagreniti požrešnost, da pogine od gladi.

Naravoslovec dr. Tičak, ki je raziskal mola, je odkril tudi kemično sredstvo zoper njegov apetit. — Najboljše sredstvo za uničenje moljih gosencov je takozvani »Eulan«. Poizkusi so dokazali, da z Eulanom namočenega sukna, kožuho, perja, kožuho, žitno zrno, lja gosenci. Če je že ugnezdjena, po rabi tega sredstva pogine. Ako je iztrebljena gosenci, se ne more iz nje razviti molji metulj ne samec in ne samica — mola smo pregnali in imamo mir pred njegovo uničevalno požrešnostjo!

Čitajte „Slov. Gospodarja“